

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articole și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.
Concursuri, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICĂȘCĂ-ȘCOLĂȘTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Vremi întunecate suflete luminate.¹⁾

După modelul proverbului »vremuri mari oameni mari« am putea să zicem: vremuri întunecate suflete luminate.

Ca din întunecime, din acel ceva, care nu-l putem pătrunde și totuși trebuie să-l experiem, este mult în vremile de astăzi, o simțim foarte bine; pentru că întunecime este lupta popoarelor, care se desfășoară în jurul nostru, asemenea unui joc macabru, în care forța brutală strivește în picioare dreptul și libertatea, câtă vreme pe atâtea și atâtea fețe îmbujorate se așază paloarea morții, pe atâtea ochi plini de viață se coboară noaptea mormântului. Și totuși întunecarea asta pare că se umple cu lumini strălucitoare, se împopulează cu suflete învăpăiate, aproape somnambule, în cari arde focul însuflețirii, a cărui lumină, revarsându-se asupra noastră, ne luminează nu numai nouă, ci și generațiilor viitoare.

Focul acesta, lumina aceasta plină de strălucire este flacăra și lumina idealismului, care isvorește mai întâi din *ideul național* și pe urmă din *vecinicile ideale omenești*.

Fiecare națiune își are ideile sale, își are conștiința sa, istoria și menirea sa. Când se întâmplă, că marea și scumpa moștenire a vieții și a culturii naționale, care ne-a hărăzit-o trecutul, pentru ca să o păstrăm prezentului și să o lăsăm viitorului, este amenințată cu primejdie, atunci în fiecare om se trezește nu numai instinctul propriei conservări, ci și sentimentul solidarității cu milioanele consăngenilor săi. Atunci fiecare om se însuflețește nu numai dintr'un singur suflet, din al său, ci din sufletul milionelor de frați ai săi, din sufletul națiunii sale. Iar senzația aceasta, însuflețirea aceasta îl înalță și-l face erou, avântându-l la faptele mărețe ale *sufletului națiunii!*

Instinctul, dorul și patima cea mare a solidarității străbate prin aceste suflete, cum aleargă vâind și sbătându-se un fluviu mare, când e strămtorat într'o îngustă trecătoare cu stânci, pe unde abia o vâlcică ar avea loc, iar acum se

scurge o Dunăre sau un Rin. Nu puterea de viață a omului particular, nu interesele lui familiare lucrează aici, ci simțul de datorie față cu marile bunuri comune. Acesta înăbușe orice gând egoist, pentru ca sub farmecul puterii lui, singularul să se uite pe sine și să se sacrifice pentru altul; nu însă pentru acesta sau pentru cutare, ci pentru toți, pentru întregul comun, pentru unitatea trecutului, prezentului și a viitorului, pentru depozitarul sângelui, al vieții și al fericirii: *pentru neamul său!*

Idealul acesta tinde să se înalțe tot spre mai bine și cere necurmăte jertfe; el pretinde să ne sacrificăm viața pentru viață, propria noastră viață pentru viața națiunii, să apărăm cu viața noastră vremelnică, de câteva decenii, viața de suferințe noastre fericirea generațiilor de mâne.

Deasupra ideilor naționale se înalță însă ierarhia altor ideale, cari sunt mult mai înalte, *pentru că sunt vecinice și nu sunt naționale, ci dumnezeiești.*

Acestea însă departe de a întuneca ideile naționale, dimpotrivă le aprind și le imprumută o astfel de putere și un astfel de foc, care numai dintr'o ordine mai înaltă și din o *credință superioară* se poate naște. Credința aceasta conduce pe om, peste lupte și morminte, peste isbânzi și înfrângeri, peste tragedii particulare, peste catastrofe familiare și naționale, la convingerea puternică în necondiționata afirmare a individualității celei nobile dintr'ănsul. Ea aruncă lumină și face să întrezărim ordinea morală superioară, pe Dumnezeu. Credința aceasta găsește în sine o viață vrednică să murim pentru ea și conține valori, pe cari atunci le scoate la iveală, când le plătim cu sângele și cu viața noastră. Atunci ajunge omul în stăpânirea acestor comori, când s'a jertfit pe sine pentru ele.

Având credința aceasta puternică, sunt în stare să mă încadrez în lume cu atâtea conștiință, tărie și pozitivitate, încât — deși în fața mea năvălește potopul forțelor distrugătoare, care mă ia și mă duce, ca pe așchie, iar focul luptelor mă arde, ca pe un fulg ușor — totuși simțesc, că nu mă pot doborî de pe picioare și cu voința mea eu rămân biruitor. Poate să fie într'asta o

¹⁾ Un articol din cea mai nouă scriere a episcopului Dr. O. Prohászka, apărută sub titlul: *Sufletul războiului*. Bpesta 206 pg. 1915.

brazdă de naivitate, dar este și un fel de străfulgerare; naivitatea este obrăzorul de copil nevinovat al relativismului, fulgerătura e strălucirea momentană a sufletului. În caosul acesta nebun el, sufletul, lucește ca diamantul în nisip. E plin de o *divină conștiință de sine*, iar conștiința aceasta izbucnește din prăpastia cea mai adâncă, din tranșeele în cari plouă granate, din mocirlele, în cari se prăvălesc răniții, din piepturile tuberculotice și din sufletele îndurerate ale refugiaților, și strigă către Dumnezeu ordinei și al bunătații, strigă spre El, se așază pe aripile înflăcărâte ale cheruvimilor și strigă: »Doamne auzi glasul meu... Tu știi, *al meu glas*, care are mai multă greutate, decât bubuitul tunurilor sau decât cântecul sferelor cerești. Astfel știu și astfel mărturisesc. Știu, că glasul meu este un imn vrednic de a fi ascultat, pentrucă pornește din suflet, din lumea aceea spirituală, care acum e înăbușită în materie, dar gravitează în afară, către Tine...»

Starea aceasta sufletească, plină de măreție, voința aceasta superioară se cheamă: *credință în ordinea morală a lumii*.

Ordinea aceasta morală există. Și în lumea întreagă, dar mai cu samă în lumea ciocnirilor și a luptelor, nu există altă credință, de care omul să aibă mai mare trebuință.

Ordinea o constituie totdeauna o serie de mai mulți factori și de felurite evenimente, aranjate în vederea unei ținte anumite și călăuzite de o idee comună. În ordinea morală a lumii seria aceasta constă din multe de toate: bine și rău, stropi de roaună și furtuni îngrozitoare, lumini de opaiș și fulgere uriașe, ochi de copii și sate aprinse, sărutări duioase și horcăieli de moarte, — dar pe toate acestea le așază în ordine o idee, ideea aceea, care, robită de farmec, se cugetă *la suflet*, la valoarea lui, la dreptul lui etern și la menirea lui dumnezească. Rândul tot rând rămâne și dacă se așază într'ânsul răul; lucru de căpetenie este, că și răul stă în rândul, pe care îl comandează binele; principalul este, că răul e un simplu servitor, simplu soldat de rând, care slujește binelui și se luptă în serviciul acelei puteri, care se manifestă în catastrofe și în suferințe, în glia verde a primăverii și în brusul uscat al mormântului: *în serviciul bunătații biruitoare alui Dumnezeu*.

Cel, care *astfel* crede în Dumnezeu și în sine, cel care crede, că și în vuietul caotic al puterilor cosmice el are cuvânt și încă cuvânt către Dumnezeu, cel care crede, că în vasul de lut — în trupul său fragil — poartă suflet, adevărat o valoare veșnică, pe care n'o pot zdrobi nici dinamitele și nici războaiele mondiale, cel care crede, că puterea biruitoare a binelui scoate su-

fletul și-l mântuie chiar și din cenușa rămasă după arderea lumii întregi, și, ca pe un mărgăritar scump, îl încadrează în razele grației și în aurul iubirii dumnezeiești: acela crede în *ordinea morală a lumii*.

Omul blazat și fără ideal nu vede în lume și în războaie, decât sfărmară, prăbușire și ruină; și în sacrificii nu vede, decât pierdere și resemnare. Dar sufletul unui astfel de om este întunecat și astfel nu poate să observe celelalte părți ale *realității*, cu deosebire superioritatea sufletului și valorile morale. Macar că de acestea încă sunt, și încă cât de multe!

Cutare erou, când a adus jertfa și a căzut în luptă, nu și-a dat numai viața, ci a salvat totodată un mare conținut ideal; nu a lăsat numai un gol după sine, ci în acelaș timp a aprins o lumină cerească în jurul său; nu și-a vărsat numai sângele, ci pe urmele lăstate de țâșnirile sângelui său a cucerit nou teren pe sama cinstei și a credinței. Sângele acesta curge mereu și nesecate sunt izvoarele lui. El seamănă cu uleiul miraculos din legendele sfinților, care isvoră din oasele lor și zadarnic îl strângeau în vase pentrucă nu se găta nici odată.

Un astfel de oleu spiritual isvorește și din sufletul marilor eroi. Prin contactul cu ei se unge cu duhul, se edifică și se inspiră seria de generații următoare. Fiecare erou reprezintă astfel capitalul ideal al unei *renașteri sufletești*, fiecare devine un deschizător de drumuri noi, care din cărarea îngustă croiește drum de țară, pe care apoi la lumina marilor ideale omeniești, înaintează generațiunii după generațiuni, pășind către ținte înalte și veșnice...

Nimeni nu face un serviciu mai mare neamului său și întregii omeniri, decât cel, care îi aprinde lumina, când se află în întunec.

Aflându-ne în întunec putem să ne întristăm, putem să lamentăm pe urma grozăviilor războiului, putem chiar să ne scandalizăm la vederea acestor fapte neomenoase și evenimente iraționale, cu asta însă nici întunecul nu l'am răsfirat, nici grozăviile nu le-am curmat. Aceasta se face pe altă cale și în alt chip: întunecului adevărat îi trebuie lumină și caosul are trebuință de ordine. Iar lumina aceasta nu poate fi, decât credința puternică, că și în caosul istoric de astăzi să afirmă o ordine mai înaltă și că cheia înțeleșului lumii nu este trupul, ci sufletul.

Credința aceasta naște în vremuri întunecate suflete luminate!

Trad. de Gh. Tulbure.

Predică despre rășboiu.

Iubiții mei credincioși!

Cea mai frumoasă vorbă 'n lume
Cel mai iubit mai dulce nume
E mamă

Și cui se spune acest cuvânt
E onorată pe pământ

Ca mamă

Amar însă de acele mame
Ce nu mai pot să audă 'n lume
Tu mamă!

Cu aceste cuvinte nespuse de gingașe și pline de o mare și neștearsă durere cântă poeta încoronată cea mai ateesă operă a lui D-zeu pe pământ, inima de mamă. Strofa ultimă a acestui cântec maestru „Amar însă de acele mame ce nu mai pot să audă în lume: Tu mamă!” ne emoționează puternic, fiindcă dansa în zilele noastre triste ce le trăim exprimă durerea crâncenă a atâtor femei așa de nimerit. Prepestenia aceasta nemai pomenită ce băntuie cu furie lumea dela un capăt până la celalalt va trece și dansa, fiindcă nimic nu ține vecinic pe pământ, și dulcea pace se va sălăslui iarăși în șesuri și în munți, paserile răslețite și dansurile în toate părțile de spaimă, se vor întoarce la cuiburile lor părăsite și-și vor începe viața lor idilică de mai înainte ca și când nu s'ar fi întâmplat nimic. În tot locul „o nouă viață va răsări și va înflori peste ruine” după vorba poetului, însă acele făpturi cari vor purta ranele mai mult și se vor vindeca mai târziu sunt inimile de mamă! Cu câtă ardoare așteptați voi mamelor cel mai mic semn de viață dela fiii vostri îndepărtați, cum vă bucurați la cea mai mică știre bună, cu câtă frică și cutremurare cetiți voi șirul prim din fieștecare epistolă, cum vă întrebați, oare ce o fi, sănătate sau boală, nădejde sau plâns, revedere sau adio pe veci în cartea venită de departe.

E greu să te împretinești cu frica și supărarea, e imposibil să te impacii cu gândul, că un singur glonte din partea dușmanului într'o singură clipă nimicește ce tu ai clădit o viață întreagă cu muncă grea și amară. Cine te poate mângâia mamă pe tine?! dacă ți-ai pierdut copilul care ți-a fost ție tot sprijinul și toată nădejdea și în viața cui ai voit tu să trăiești mai odată și mai bine și mai frumos. Plângeți părinților pentrucă de aceea a lăsat bunul D-zeu lacrimile pe lume ca să plângem și să ne ușurăm cu ele durerea, dar nu învinuiți pe D-zeu pentru întâmplările triste de acum, ci pe oameni, fiindcă dânsii au sămănat vânt și acum seceră furtună. Cum ne-am abătut cu toții, părinți și fii dela D-zeu, dela viața simplă, sănătoasă și neprihănită, cum am jertfit în viața noastră cu toți miezul frumos și nutritor pentru cojile strălucitoare.

Cine a mai înțeles și primit cuvintele Mântuitorului nostru Is. Hristos: „Eu sunt viața voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în mine și eu într'ânsul acela aduce rod mult, căci fără de mine nu puteți face nimic. De nu rămâne cineva în mine se scoate afară ca vița și se usucă; și-o adună și-o aruncă în foc și arde. Iată deci iubiților creștini și indeosebi intristaților părinți pentrucă suferim acum pedeapsă cu foc, pentrucă nu am rămas în Hristos, pentrucă nu ne-a fost nouă grije de împlinirea poruncilor lui Dumnezeu pentrucă noi prin viața noastră păcătoasă ne-am făcut

mlădițe netrebnice, cari s'au rupt de câtră vița curată și sfântă. Am fost până înainte de izbucnirea rășboiului acestui înfricoșat cum zice apostolul Pavel: „Plini de orice nedreptate, de desfrânare, de răutate, de pornire spre tot felul de inavuțire, de înrăire, umpluți de pismă, de omor, de ceartă, de înșelăciune, de violenție, șoptitori, vorbitori de rău, urțiți de D-zeu, sumeți, îngâmfăți, lăudăroși, născocitori de rele, nesupuși părinților, nepricepuți, călcători de cuvânt, fără iubire firească, neimpăcați, fără de milă, uitând că ziua Domnului ca un fur noaptea așa vine (Rom. c. I. v. 29—32 și Tes. I. c. 5. v. 2).

Au nu au fost iubiții mei ascultători înainte de rășboiu oameni învățați și neînvățați cari strigau în gura mare că nu este D-zeu. Nepricepând ei nimic din orânduiala înțeleaptă și din armonia lumii acesteia și ducând dânsii o viață destrăbălată voiau și pe alții să-i strice și să-i ducă la pierzare. Și fiindcă primejdia necredinții a crescut în zilele noastre în mod înspăimântător a trebuit D-zeu să se îndure de noi și să ne trimită semne înfricoșate arătându-se că El este. Azi a ajuns iarăși rugăciunea ferbinte câtră D-zeu cel mai prețios odor al oamenilor, în palate și în colibi se roagă oamenii neîncetat lui D-zeu, fiindcă s'au convins prin fapte că numai o rază a ajutorului D-zeese mai mult plătește decât toate comorile lumii acesteia la un loc.

Înainte de rășboiu au fost atâția oameni, cari nu au avut vreme să vină la sf. biserică. Nu au voit mulți oameni să înțeleagă că sănătatea și fericirea lor depinde dela D-zeu și că mai întâiu trebuie să căutăm, cum zice sf. evanghelie, împărăția lui D-zeu că celelalte ni se vor adăuga nouă. Dar iată că viforul acesta mare care s'a pogorit peste lume ne face să fugim la adăpostul adevărat, la sf. biserică. Acum văd acei cari au ocolit sf. biserică de dregul afacerilor lor, ce dulci și bune sunt sf. taine, ce înălțătoare și plină de balsam hindecător e slujba D-zească.

Cine a fost acel predicator iscusit și binecuvântat de D-zeu cari ar fi putut convinge turma lui înainte de rășboiu că ce bunuri neprețuite sunt pacea, bunăînțelegerea și iubirea creștină reciprocă?! Dar uitați acum iubiții mei credincioși, rășboiul acesta groaznic, ce învederet ne-a făcut adevărul, că pacea și iubirea sunt mai prețioase de cât toți banii și toate averile din lume. Astăzi întreaga lume strigă într'un glas pace și bunăînțelegere!!! „Cele bune și de folos sufletelor noastre și pacea lumii la Domnul să cerem” aceasta rugăminte ferbinte a maicei noastre biserici o poartă astăzi fieștecare creștin pe buze.

Dar cel mai mare păcat ce l'am comis înainte de rășboiu este că de multeori am aservit casa lui D-zeu, biserică, patimilor noastre. Prin partide, prin sfezi și prin nenumărate alte fapte netrebnice ne-am deșosot biserică, nu am intrat într'ânsa „cu credință, cu evlavie și frica lui D-zeu” nu am venit în acest lăcaș preasfânt să ne mărturisim păcatele cu umilință și să ne curățim sufletele, ci să arătăm cât suntem noi oamenii de mari și de tari. Nu am urmat cu inima întreagă învățăturile maicei noastre biserici consfințite prin scump sângele Domnului nostru Isus Hristos și al atâtor martiri veacuri dearândul, dincontră am pretins ca sf. biserică să se închine înaintea poftelor noastre păcătoase. Ce mirare e deci iubiților mei că s'a împlinit sf. scriptură care zice: „Te voui judecă pe tine întru căile tale și voi pune peste tine toate uriciunile tale” (Ezechiel cap. 7. v. 8).

Răbdarea lui D-zeu este îndelungă însă nu fără de capăt și bunul D-zeu face ca și economul care când vede că buruiiana s'a înmulțit peste măsură în holdă și amenință să tnece rodul să apucă de plivit. Lumea de astăzi „înțeleaptă întru sine însăși“ și plină de păcate a avut lipsă de plivire și de lămurire și bunul D-zeu s'a hotărât să o lămurească prin foc, prin acest element mai groaznic și mai eficace. Precum oamenii prin foc mare desfac aurul curat și prețios de zgura netrebnică așa și bunul D-zeu prin foc, prin suferință, voește să slobozească schinteia divină din sufletul nostru de toate patimile josnice. Este un fapt cunoscut de D-Voastră toți că omul după o nefericire mare e mai potolit, mai blând, mai milos și mai gânditor așa va fi lumea mare după războiul acesta *mai astâmpărată și mai bună*. Din cuptorul de foc de astăzi va curge ca mâne frică de D-zeu, iubire reciprocă, umilință, pace și bunăînțelegere. Suferințele mari de astăzi constrâng oamenii să-și întoarcă fiececarele privirea înăuntru să vadă cât e de vrednic de mila lui D-zeu?! Și ce prețioase sunt privirile acestea înăuntru fiindcă dela ele purced învoirile sufletelor. Cu bucurie amestecată cu lacrimi întrezărim zorile unui viitor mai pacinic și mai frumos al omeniei. Zilnic cetim și auzim că atâția oameni cari au fost ca niște „fii răta-ciți“ se întorc la D-zeu și încep să se roage și să muncească așa că putem zice cu tot dreptul că războiul acesta înfricoșat ne va pune pe calea a adevăratului progres, care este nu cel extern, ci cel intern.

Părinților cari astăzi plângeți cu amar învățați din pedepsele trimise de mâna lui D-zeu peste noi că în *mâinile voastre e depusă puterea de a preface fala lumii, copiii cari v'au rămas creșteti-i în frica lui D-zeu și în religiozitate adevărată, fuceți din ei prin muncă și veghere necontenită sămănători de pace, de iubire, de muncă și de cinste pe lumea aceasta*. Ear pe copiii voștri despre care a hotărât Dumnezeu să nu se mai întoarcă mai mult la casa părintească și să se mai întâlnească cu voi, plângeți-i, însă aflați alinare și balsam în legea voastră creștinească și ziceți cu dreptul și credinciosul Iov: „*Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele lui binecuvântat de acum și până în veac*“. Voi mamelor a oăror inimă sângerează astăzi mai tare luați voi de model pe maica lui Hristos. Cine a avut fiu mai sfânt și mai neprihănit decât dânsa și cine a avut să sufere mai multe chinuri decât ea. În peșteră a născut pe fiul cel sfânt, în ieslea dobitoacelor l-a culcat cu frică și cu cutremur a fugit în Egipt de Irod, a văzut cum l-au bătut peste față, cum l-au scuipat și batjocorit pentru binefacerile lui și la urmă după atâtea chinuri cum l-au răstignit pe cruce ca pe cel mai mare făcător de rele. Dar Născătoarea de D-zeu a suferit nespusele chinuri cu tărie fiindcă așa a voit D-zeu. Și voi luați putere și mângâierea dela maica Domnului. Copiii voștri s'au purtat brav și-au ținut jurământul făcut în numele lui D-zeu și au murit moarte de erou în cea mai frumoasă vârstă a vieții. Mângâiați-vă cu gândul că viața aceasta pământească ori câte aparente înșelătoare ar avea, în fond, ea nu este numai cât *deșertăciune, umbră și vis*. Ca umbra de soare, așa se ține nefericirea de om, dela leagăn până la mormânt. Copiii voștri nu mai au parte de bucuriile vieții acesteia, dar nici de durerile ei amare. Cât trăim, dorința noastră cea mai ferbinte este să ne scăpăm de grijile, năcazurile, lipsurile, suferințele și desiluziile acestei vieți pământești și iată fiii voștri prin moarte s'au desfăcut de mizeriile pământești și s'au împreunat cele cerești, s'au mutat de pe pământ unde

toate sunt scurte și trecătoare în ceriuri unde e viață în vecinică primăvară, unde nu mai pătrunde răutatea omenească, ci este o petrecere fără de sfârșit cu D-zeu și sfinții.

Dar nu plângeți mamelor că nu o să mai vedeți pe fiii voștri muncind vioși și plini de nădejei glia strămoșească, fiindcă ei își dorm fericiți somnul de veci în codrii și poiene frumoase. Și ce i-a fost mai drag Românului deasupra decât inima codrului verde. Ce cinste mai mare i-se poate da unui creștin după moarte decât că peste mormântul lui unde nu este nici durere, nici scârbă, nici suspinare să-și întindă pădurea întreagă în toată primăvara ramurile-i înflorite și în ceasuri de liniște adâncă să aducă vântul de acasă frânturi de bocet și de doină

Pe când cu sgomot cad
Isvoarele într'una
Alunece luna
Prin vărfuri lungi de brad
Pătrunză talanga
Al sării rece vânt
Deasupra-mi teiul sfânt.
Să-și scuture creanga.

X.

Nr. 111 F. G.

Provocare

cătră bursierii „Fundațiunii lui Gozdu“.

Dupăce fundațiunea fericitului Emanuil Gozdu în anul școlar trecut a oferit felurite burse și ajutoare la 233 studenți în suma totală de Cor. 11043278, și dupăce în urma grelelor împrejurări provocate de războiul actual, venitele fundațiunii au scăzut în mod simțitor, pentru a vedea și a ne orienta, dacă și în ce măsură s'ar mai putea susține și escontetă pe viitor bursele acordate: prin aceasta se provoacă toți actualii bursieri, să-și înainteze cât mai curând și cel mult până la 3 iulie st. n. a. c. cererile de legitimare despre sporul obținut la studii în anul școlar 1914/15, alăturând spre acest scop testimoniul școlar și respective indexul dela facultatea unde au studiat, iar aceia, cari au făcut serviciu militar în urma mobilizării, sau fiind înrolați ulterior, pe lângă indexul despre semestrele ascultate până acum să producă atestat de serviciu dela autoritatea militară competentă despre timpul petrecut la armată.

Bursierii vor avea a indica în petițiune suma primită în anul școlar trecut, precum și aceea, dacă mai reflectează la bursă ori nu, notând totodată și locul unde doresc a studia în anul viitor școlar, iar ceice sunt de prezent militari, vor avea să anunțe și această împrejurare în cererea lor.

Spre orientare se observă, că cei ce nu vor răspunde la provocarea prezentă, se vor lipsi de bursele avute.

Totodată se invită bursierii Fundațiunii Gozsdu, cari au cunoștință pozitivă despre vre-un coleg bursier mort pe câmpul de luptă ori ajuns în captivitate, să notifice, aceasta spre orientare Reprezentanței.

Pentru mai mare publicitate ziarele noastre din patrie sunt rugate a reproduce această convocare în coloanele lor.

Sibiul, din ședința reprezentanței fundațiunii Gozsdu, ținută la 15/28 maiu 1915.

*Presidiul Reprezentanței
fundațiunii Gozsdu.*

Școala activă.

Introducere.

Veacuri de-arândul oameni geniali și bărbați celebri de școală și-au frământat creerii, ca să formuleze și să definească, care este în ultima analiză *idealul școlii*, a celui mare atelier de educație, prin care în urma organizațiunii sale este mai acomodat să se realizeze acel ideal ca astfel omul să-și poată ajunge scopul destinațiunii sale pe pământ indicat de creatorul său.

Dacă urmărim cu atențiune istoria pedagogiei vedem, că idealul școlii variază din timp în timp, adeseori din generație în generație și dela popor la popor.

Procedura aceasta deși este explicabilă, dar nu ni se pare legitimă, deoarece idealul societății omenești, prin urmare și idealul școlii nu poate fi decât numai unul *singur*. Dar tocmai aceasta societate, ne arată greutățile care zănesc în împrejurarea, că nu s'a putut găsi care este *adevăratul* ideal. Din cauza aceasta și aici ca și în materie de credință, omenimea și-a formulat diferite idealuri, cari în urma imperfecțiunii firii omenești se caracteriză mai mult prin *școală* și *superficialitatea* formei, decât prin *trăinicia* și *soliditatea* fondului. Și idealurile astfel formulate și așezate pe un fond șubred, netrănind în sine germenele perfecțiunii, a fost un ce firesc, ca în urma evoluțiunii să fie mereu schimbate, și lipsite fiind de bază solidă abandonate, ca să fie înlocuite în curând cu altele pe cari le așteptă aceeași soartă, fiindcă și acestora le eră imprimată dela naștere pecetea imperfecțiunii pe frunte.

Dacă astfel s'au întâmplat lucrurile în decursul veacurilor, care au la activul lor multe capete cugețitoare, multe minți geniale, trebuie să venim la convingerea, că în urma imperfecțiunii firii omenești *adevăratul* ideal al școlii nu se va putea defini și realiza niciodată în întregime. Cel mult dacă vom ajunge să ne apropiem tot mai tare de acel ideal. A susține contrariul, este nu numai o inmodestie, ci este totodată o imprudență, am putea zice o blasfemie chiar la adresa marilor noștri înaintași, cari au ostenit la rândul lor cu asiduitate până ce au obținut secerișuri bogate, de a căror roade ne bucurăm din belșug și astăzi.

Din cele premerse se naște în mod involuntar întrebarea: care este totuși idealul de care trebuie să se apropie școala prin activitatea sa de educație și instrucție?

La aceasta întrebare răspundem cu modestia și cu sfiala recerută, că: în conformitate cu împrejurările între cari trăim, în conformitate cu mediul social care

ne împresoară, în conformitate cu pedestalul de cultură pe care ne aflăm și în conformitate cu niziunile și aspirațiunile noastre, idealul școlii nu poate fi altul decât *munca*, iar școala care trebuie să se pună în serviciul aceleia nu poate fi decât *școala muncii* sau cu alt termen și mai potrivit *școala activă*.

Ajunși odată la acest rezultat, pentru realizarea scopului ce-l urmărim prin acest principiu sau metodă se naște necesitatea, ca să lămurim din mai multe puncte de vedere următoarele chestiuni:

Ce este munca?

Munca este un mijloc moral cu ajutorul căruia omul își desvoaltă în mod armonic toate facultățile sale corporale, intelectuale și morale, în așa g ad, ca să ajungă la culmea perfecțiunii, îndeplinindu-și astfel destinațiunea sa pe pământ determinată de creatorul său.

După cum vedem idealul societății omenești se realizează prin muncă. Munca este de două feluri amăsurat celor 2 părți constitutive din cari consta omul, anume *corp* și *spirit*. La partea primă se referese munca *tehnică* și contribuie la dezvoltarea corpului, iar la cea din urmă munca *intelectuală*, care contribuie la dezvoltarea spiritului. Aceasta dezvoltare trebuie să se realizeze în cea mai deplină armonie sprijinindu-se în mod reciproc una pe alta.

Din aceasta muncă dublă rezultă după cum e și firesc 2 feluri de bunuri și anume: *bunuri materiale* și *bunuri culturale*. Bunurile materiale se manifestează mai ales în viața economică, industrială și comercială, iar cele culturale se manifestează în științe, arte, politică precum și în viața morală a locuitorilor.

Între aceste 2 feluri de muncă există cea mai strânsă legătură, având să săvârșim o lucrare tehnică, bunăoară un globuleț din lut această trebuie să treacă prin următoarele faze psihologice:

Cu ochii vedem culoarea, forma (momentul psihologic: intuiția), cu ajutorul mânilor ducem în îndeplinire planul (munca tehnică), iar spiritul este mijlocul cu ajutorul căruia leagă aceste 2 lucrări laolaltă.

În munca tehnică și intelectuală își depune omul întreaga sa personalitate, întreg sufletul său: ca gândire, ca simțire și ca voință. Munca tehnică și intelectuală este temeliea vieții de stat și a altor societăți omenești.

Dispoziția înăscută a copilului spre activitate (muncă).

Experiența de toate zilele ne arată, că copilul are dispoziția înăscută spre activitate, din care se desvoaltă în mod treptat munca adevărată. Aceasta dispoziție înăscută nu trebuie stângenită sau încâtușată, ci dezvoltată în direcție sănătoasă. De aceea chemarea tuturor factorilor competenți de educațiune este, ca din cea mai fragedă etate să îndrumeze aceste activități pe calea calea cea adevărată și să îndrepte cu cea mai mare scrupulozitate orice pas greșit ce l-ar săvârși, fie acela oricât de neînsemnat la aparință, deoarece primele activități sunt temeliea pe care se bazează educațiunea ulterioară a individului. În rezumat: întreaga activitate a copilului trebuie astfel condusă, că aceia ce a săvârșit (binele moral) la început numai din datină, va să zică mai mult în mând înconștient, să săvârșească mai târziu în mod conștient, condus fiind de rațiune, de judecată.

I. Stanca.

(Va urmă).

CRONICA.

In atențiunea învățătorilor bătrâni (43—50 ani) a-sentați. Toți acei învățători ai noștri între 43—50 ani cari au fost găsiți apți pentru armată, își vor înainta îndată după asentare petiția de scutire la Consistoriul diecezan. Lângă petiția scrisă în românește vor anexa certificatul de asentare (Népfölkelési igazolványi lap). Proiectele de scutire le va pregăti Consistorul. Pentru ca ele să fie exacte, învățătorii vor răspunde în petiție la următoarele întrebări: 1. Câte puteri didactice are școala respectivă? 2. Dintre acestea câte sunt în serviciu militar? 3. Câte funcționează actualmente? 4. Câte sunt scutite de serviciu militar? 5. Are școala învățătoare? 6. Câți elevi cercetează școala? (De toate zilele și de repetiție). 7. Dela cure dată funcționează învățătorul petiționar la școala actuală? 8. Școala este plasată într'un singur local sau este dislocată în mai multe? In cazul din urmă ce distanță este între diferitele localuri? 9. Nu este posibilă combinarea claselor? Învățătorii cari și-au ocupat postul nu au după 1 ianuarie 1915 precum și glotașii din subclasa A., cari au instrucție militară, nu pot fi propuși spre dispensare. Învățătorii ale căror petiții nu vor cuprinde datele cerute mai sus, nu vor fi recomandați dlui ministru.

Difectele în legătură cu alcoolismul. — In gazetele americane găsim următoarele date statistice pentru Everet, Washington: In anul 1910, an de autorizare a băuturilor alcoolice, au fost 4.689 delictе, din cari 1.177 de vagabondaj și 456 de beție. In anul 1911, an de prohibire a băuturilor spiritoase, au fost 3.117 delictе, din cari 512 de vagabondaj și numai 12 de beție. In 1912, in care de asemenea au fost interzise băuturile spiritoase, numărul delictelor a scăzut la jumătate, 2.350 (față de 4.689 in 1910), din cari 171 de vagabondaj și nici unul de beție. In 1913, când consiliul comunul a dat din nou voi să se vândă băuturi spiritoase, numărul delictelor s'a ridicat de odată la 4.919, cu 1.102 de vagabondaj și 656 de beție.

Poșta redacției.

In urma lipsei de muncitori Bis. și Școala nu poate apare regulat in formatul întreg, de aici provine întârzierea publicării materialului primit din afară. Le va veni însă rândul la toate. Rogăm dar pe colaboratorii noștri a nu înceta cu colaborarea lor, ci mai vărtos a ne onora cu prețuila lor colaborare, ca să se reoglindeze in foaie felul de gândire in decursul rășboiului, pentru învățatură posterității.

Concurse.

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoarești din Șepreuş (Seprös) se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare in foaia „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. In bani gata 1000 coroane.
2. 8 jughere pământ cu drept de pășunat, a cărui venit, după deltragerea dării care are a o suportă alesul, face 200 cor.
3. Locuință cu grădină.
4. Spese de conferințe și scripturistica 40 cor.
5. Dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor.

Cel ales are a conduce strana fără alta remunerațiune și a conduce elevii la s. biserică in toate duminecile și sărbătorile.

Pentru orientare, comitetul parohial aduce la cunoștința celor interesați, că întregirea salarului conform legilor existente se va cere dela stat. Recursele adjustate cu documentele recerute precum și cu atestatele despre eventualul serviciu prestat deja, sunt a se înainta P. O. oficiu protopopesc din Boroșineu, iară reflectanții vor avea a se prezenta in vre-o duminecă ori sărbătoare in sfta biserică din Șepreuş (Seprös) pentru a-și arată desteritatea in cant și tipic.

Dat in ședința com. par. gr. ort. rom. la 26 april (9 maiu) 1915.

Comitetul parohial.

In conșelegere cu: Ioan Georgia ppresbiter insp. școl. —□— 2—3

Pe baza concluzului Nr. 2254/1915 a Venerabilului Consistor diecezan, se publica concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante din Groși (Garassa) cu termen de 30 de zile dela prima publicare in organul oficios, pe lângă următoarele condițiuni:

1. O sesiune parohială, parte la deal, parte șes, o parte arătură, iar alta parte fanăț.

2. Casa parohială, constătătoare din 2 odăi și cuină și grădină de legume.

3. Sotelele legale

4. Birul legal.

Alesul va suportă singur toato dările publice după venitul parohial.

Parohia este de clasa a II-a, dar intrucât nu s'ar prezenta recurenți cvalificați pentru această clasă, se admit și recurenți cu clasificație pentru parohii de clasa a II-a.

Recursele, adresate comitetului parohial din Groși, adjustate regulamentar, sunt a se subșterne Prea On Oficiu protoprezbitalar gr. or român din Mariaradna. Reflectanții vor avea a se prezenta in sfânta biserică din loc spre a-și arată desteritatea in rituale și oratorie.

Groși (Garassa) din ședința comitetului parohial ținută la 19 aprilie 2 (maiu) 1915.

Comitetul parohial.

In conșelegere cu: Procopiu Givulescu, protopresbiterul Radanei. —□— 2—3

Pentru întregirea postului de paroh de clasa I. din Belinț, devenit vacant prin moartea preotului Georgia Babric, să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare in organul diecezan „Biserica și Școala“ din Arad. Emolumentele imprunate cu acest post sunt:

1. Uzufuctul sesiei parohiale folosită de răposatul preot George Babric.

2. Stolele legale.

3. Eventuala întregire dela stat.

Alesul va avea să poarte dările publice și ecvivalentul după sesia ce o beneficiază.

Doritorii de a reflecta la acest post, trebuie să aibă cvalificație pentru parohii de clasa I. și in termenul concursual, să se prezenteze într'o Duminecă, sau într'o sărbătoare, in sfânta biserică din Belinț, (Beienze. Temes megye) spre a-și arată desteritatea in cântare și tipic și in oratorie, eventual in serviciul dumnezeesc.

Intru cât a mai funcționat undeva ca preot, are să producă atestat de conduită dela respectivul șef tractual.

Alesul este obligat să catihizeze la școalele noastre din loc, fără altă remunerație.

Comitetul parohial.

In înșelegere cu mine: Gherasim Sêrb protopresbiter. —□— 2—3